Звенигород. Берестяні грамоти

7000

ВЕРЕСЕНЬ.94 № 01

виходить щомісяця

ГАЛИЦЬКА БРАМА

- Львів. Альма матер
- Є у Львові музей освіти
- Звенигород. Знахідка століття
- Чотиривіршем - про кохання
- Запрошуємо до пошуку

ВИДАВНИЦТВО "ЦЕНТР ЄВРОПИ"

Ціна договірна

Газета "ГАЛИЦЬКА БРАМА" задумана, як інтелектуальне, науково-популярне і художнє видання, розраховане на широке коло читачів. На її сторінках ми будемо вести правдиву розповідь про історію нашого краю, про мужність і цілісність духу його народу, якому вдалося зберегти на усіх поворотах історії національну гідність, самобутність, свою мову.

Говорячи про унікальну культурну спадщину Львова і Галичини у цілому, вважаємо за потрібне розповісти і про тих, хто у різні часи і епохи приходив сюди інших земель з єдиною благородною метою: втілити тут свій талант, проявити світлий розум, руки творця.

"Галицька брама" надасть можливість науковим працівникам, краєзнавцям і літераторам оповісти про свої відкриття, думи і знахідки, про ті скарби, що знаходяться ще у запасниках, допоможе підняти проблеми збереження старого Львова.

Сподіваємося, що нам будуть писати усі , від школяра і депутата - до робочого і академіка.

ЦЕЙ НОМЕР ПРИСВЯЧЕНО НАУЦІ І ОСВІТІ.

П'ять років випробувань

(Львівський університет у 1848–1852 рр.)

Бомбардування Львова під час революційних подій 1848 р. лягло трагічною сторінкою в історію найстарішого львівського вузу. Національна гвардія формувалась, здебільшого, зі студентської молоді, і тому будинок на Театральній став головним осередком революції. Саме в його бік австрійці спрямували гармати з Високого Замку і Домініканської площі, і 2 листопада розпочали нищівний обстріл центральної частини міста. Запалали ратуша і будинок університету, порівняно недавно оновлений (1825-28 р.). Пожежу неможливо було стримати. Викладачі і студенти почали рятувати університетські музеї, бібліотеку. 13 тис. книжок загинуло у вогні, проте решту (37 тис.) вдалось зберегти. 20 листопада завалились стіни споруди, що майже три тижні стояла серед згарища, а згодом осінні львівські дощі довершили руйнацію. Про виклади вже не було мови, у півріччі 1848/49 рр. вони офіційно відмінені. Студентів також було мало: багато з них у революційному запалі подалися за Карпати - на допомогу угорській революції.

У травні 1849 р. Міністерство затвердило здачу екзаменів приватно, причому для викладачів приймання іспитів було справою доброчинною - гроші за це вони не отримували.

У січні 1850 р. університет одержав 13 кімнат у західному крилі пошкодженої пожежою ратуші. На тому ж, третьому поверсі, розмістились 14 приміщень Технічної академії і реальної школи. Чотири університетські кімнати зайняв відділ права, дві належали філософському факультету, по одному приміщенню мали кабінети фізики, природознавства і сільського господарства. Канцелярія займала три кімнати. Книжковий фонд переховувався тоді у Домініканському костьолі, за що отці-домініканці отримували чималі кошти. У березні, коли уряд дарував ділянку з руїнами університету "Руській Народній Раді", про повернення закладу на старе місце вже не йшлося. Згодом тут спорудили "Народний дім", і поруч, на мурах колишнього костьолу, а пізніше університетської бібліотеки, повстала наприкінці століття Преображенська церква.

Знову, як і колись у давнину, до історії учбового закладу стали причетні єзуїти. Орден був скасований у 1773 р., але вже у 1836 р. отці-єзуїти повернулись до Львова. У 1837 р. ними був закуплений монастир тринітаріїв і ділянка землі, де планувалось звести великий будинок конвікту (інтернату) разом зі школою. Тоді ж були складені кошториси і плани. Однак урядовий рескрипт 1839 р. про зменшення кількості вихованців паралізував подальше будівництво. Тільки у 1842 р. споруджується південне крило, а у 1844 р. завершено будівництво в цілому. Проект цього суворого триповерхового будинку без будь-яких декоративних прикрас, що повстав на пагорбі при вул. Св.Миколая (тепер - М.Грушевського), належав архітектору Ф.Штадлеру. Однак орден тут довго не втримався. На гребні революції єзуїтів знову почали трактувати виключно як реакційну силу і 12 травня 1848 р. вони були вигнані з Австрії. Разом з ними у немилість впали редемптористи і лігоріани. 1 липня Будинок конвікту перейшов до уряду, який не знайшов для нього кращого пристосування, як влаштував армійські казарми, щоправда, тут же знаходився і військовий шпиталь: з угорського фронту прибувало чимраз більше поранених. Після придушення угорської революції будинок частково спорожнів. І тоді, 2 січня 1851 р. уряд прийняв рішення віддати дім осиротілому університету. У тому ж році корпус переобладнали: з'явились широкі аудиторії і актовий зал, але урочистості з нагоди нового навчального року відбулись тільки наступного 1852 року.

Цікаво проглянути програму викладів тодішнього університету. Серед лекцій теологічного факультету є, крім історії церкви, біблійна археологія, ознайомлення зі східними мовами - арабською, халдейською, сірійською, викладались догматика і пасторальна теологія, причому і польською, і галицько-руською (тогочасною українською) мовами. На факультеті права викладали європейське, римське і церковне право, теорію статистики, криміналістику тощо.

Особливою оригінальністю викладів, як на наш час, відрізнявся філософський факультет, де поруч з початками філософії та історією Австрії викладались математика, фізика, грецька філологія, галицько-руська мова і література, французька мова і література, а також окремі лекції з арамейської, самаритянської,давньоєврейської, вірменської мов, у 1851 р. дві години відводилися алтайським (фінсько-татарським) діалектам. На цьому ж факультеті викладали ботаніку, теорію поезії, метеорологію, читались лекції з теорії вібрації і оптики, про життя душі тварин і про похід князя Ігоря. Останній цикл читав Яків Головацький, він же викладав курс галицько-руської мови і історію галицько-руської літератури. Пізніше, у 1857 і 1859 рр. він обіймав посаду декана філософського факультету, а у 1860 р. стає ректором університету.

І. СЬОМОЧКІН.

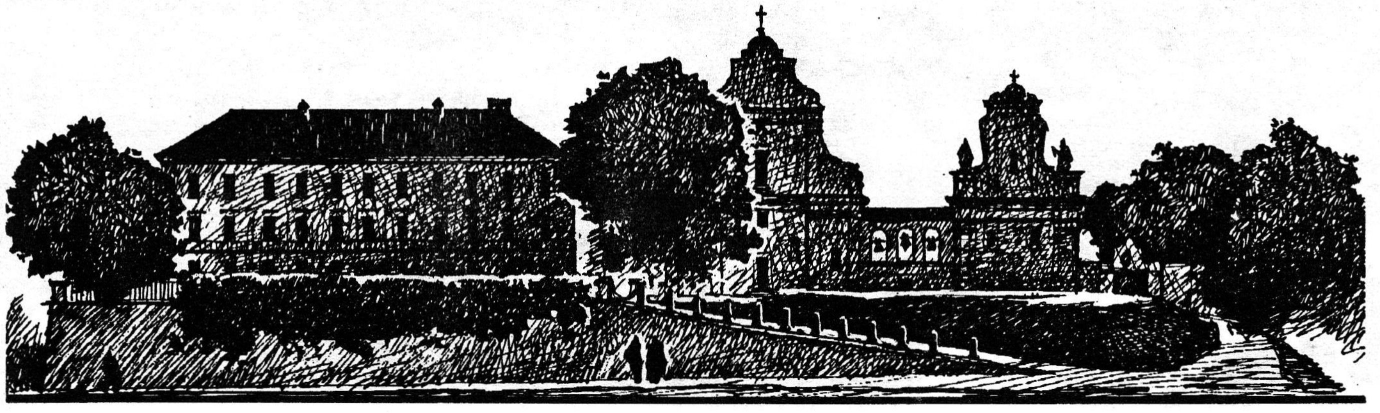
НАУКА

Богдан-Ігор АНТОНИЧ

Навчися в теслів ремесла,
навчись тесати слово.
Весна лірична відплила,
теслярське літо знову.

Горю молитвою сокири,
ношу із срібла строфи.
Летять слова в співучий вирій
під неба синім мохом.

20 січня 1935 р.

БУКВАР

На вулиці Підвальній, біля Успенської церкви встановлено пам'ятник. Він стоїть на шляху, по якому загадковий гість Львова Іван Федоров в 1574 року йшов до одновірців, щоб передати людям плід своєї праці - книгу "Апостол". У післямові до неї він писав: "Я повинен розсіяти зерна духовні по Всесвіту..."

Після тривалої праці і життєвих випробувань Івана Федорова, як людину церкви, було поховано в Онуфріївському монастирі. На могильній плиті викарбовано: "Друкарь книг пред тим не писаных" (або "виданих") - це як перекласти.

Нещодавно стало відомо, що серед "не писаных" книг йдеться й про невеличку книжечку, що надруковано "ради младенческого изучения грамоте" - "Буквар" (аз буки ведаю"). Так само виданий у Львові.

Habent sua fata libelli. Книга, що має свою долю. Відомий філолог Роман Якобсон знайшов на полицях бібліотеки Гарвардського університету перший східнослов'янський підручник. Записи на полях свідчили, що потрапив він в Італію з України... Хто його потім перевіз через океан - невідомо. У букварі розміщено основні елементи особливостей граматики церковнослов'янської мови у східнослов'янській редакції (так тоді називали слов'яноруську мову).

Книга могла зберегтися лише як бібліографічна рідкість, бо в ті далекі часи підручники передавались братам та братчикам, доки ставали непридатними.

Подібна доля спіткала й другий "Буквар", який був надрукований вже в Острозі. Нині маємо відомості про два примірники книги. Один, неповний, зберігається у Копенгагені, другий, повний, в м.Готи (Німеччина).

Книжка Івана Федорова з більшими чи з меншими змінами безліч разів перевидавалася. Двічі, у 1964, 1975 рр. видавництво "Дніпро" друкувало "Буквар" факсимільним виданням. Але автор цих рядків вірить, що десь у нерозібраних бібліотеках на землях Галичини безцінне перше видання ще чекає на своє щасливе відкриття.

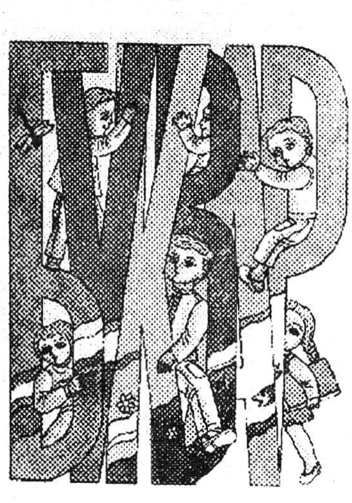
С. ФРУХТ
директор видавництва
"Центр Європи".

Перша сторінка
Букваря Івана Федорова.

Обкладинка
до "Української азбуки" 1917.

Чималенького формату, в чудовій палітурці "Буквар", що його допущено до видання Міністерством освіти України як пробний, упорядкували львівські вчителі Мирослава Чорна і Дарій Грабар. Вони й проілюстрували для нашої дітлашні цього підручника. Всі матеріали, що їх опубліковано у газеті "Галицька брама", розглядаються на редакційній колегії для відбору до щорічника - книги з такою ж назвою.

ДЖЕРЕЛА

Перша документальна згадка про школу у Львові датується 1400 роком. Але оскільки в документі король Владислав II підтверджував право міста на керівництво нею, то, очевидно, школа існувала дещо раніше.

Львівська школа за програмою не відрізнялась від інших шкіл того часу. Тут навчали читати і писати, вивчали катехізис, вчили прислужувати при богослужінні. Вищої школи - університету - у Львові не було. Університет міг відкритися лише в місті, де була архієпископська кафедра, тобто резиденція архієпископа. Тому львівська школа була парафіальною. Стояла вона на тому місці, де пізніше збудували костьол єзуїтів. Земля ця належала шпиталю св.Духа, що стояв поруч, на місці сучасної площі І.Підкови, і тому школа підпорядковувалася керівництву шпиталю.

У 1412 р. до Львова переведено архієпископську кафедру. Але тільки у 1455 р. розпорядженням архієпископа Гжегожа з Санока, першого польського гуманіста, школа передається кафедрі (тобто кафедральному собору): і дістає назву кафедральної, або метропалитальної. Школа вважалася філією Краківського університету, що підтвердив спеціальним привілеєм король Казимир IV. Ректор її мав бути випускником Краківського університету і мати щонайменше ступінь бакалавра. Але звичайно він був магістром або доктором.

В цей час школа розміщувалася в іншому приміщенні. Будинок не зберігся, а стояв він на місці кварталу між сучасними вулицями Галицькою, Братів Рогатинців, Театральною та пл.Кафедральною.

Навчатись у кафедральній школі могли лише католики. Українці, вірмени, євреї до навчання не допускалися. Викладання велося латинською мовою.

Не слід думати, що навчанням у Львові охоплювались лише католики. Інші конфесії мали свої школи. В силу обмеженості обсягу статті ми зупинимося лише на українській школі. Вона була заснована у 1586 р. при Успенському братстві і називалася греко-слов'янською. А оскільки братство називали також Ставропігійським, то і школа дістала цю ж назву. Відкриття Ставропігійської школи було в значній мірі пов'язано з політичними міркуваннями. Друга половина XVI ст. - період так званої контрреформації, посиленого наступу католицизму. Тому головним завданням школи було збереження православ'я, підготовка кадрів священиків, які б могли боротися проти католицької агресії. Але вимоги практичного життя вивели школи Ставропігійського братства за ці межі, зробили її науковим центром, вплив якого виходив далеко за терени Галичини. Уже в 1591 р. учні школи під керівництвом професора Арсенія Еласонського склали уславлений "Адельфотес" - підручник грецької та церковнослов'янської мов, яким

(закінчення на 4 стр.)

ДЖЕРЕЛА (закінчення)

користувалися не тільки в усій Україні, але й у Білорусії та Молдавії. Визначним пам'ятником педагогічної думки став "Порядок шкільний" - перший у Європі шкільний статут.

Ставропігійська школа підготувала багато видатних діячів культури: вчених, серед яких назвемо автора першої української енциклопедії Памва Беринду. Ми уже згадували про контрреформацію. Зовнішньо це була боротьба між католицизмом і протестантизмом, і це зрозуміло, оскільки іншої форми ідеології, крім релігійної, в той час не було. В основі ж лежала боротьба між феодалами і буржуазією - новим класом, який заявляв про своє право на існування.

Потужним загоном католицької церкви під час контрреформації був орден єзуїтів, заснований у 1534 р. Відбір кадрів, який вівся не тільки за моральними, але й фізичними ознаками, залізна дисципліна, абсолютна невибагливість у засобах - все це робило єзуїтів надзвичайно сильним і небезпечним ворогом.

Перші єзуїти у Львові з'явилися в 1584 р. , але зіткнулися з настільки ворожим прийомом, що змушені були втекти. Вдруге вони прибули у 1590 р. і, користуючись широкою підтримкою архієпископа О.Саліновського, члена ордену, стали поширювати свої впливи. Під тиском короля Сигизмунда III, який теж був єзуїтом, Львів продав єзуїтам земельну ділянку, на якій раніше стояла міська школа. До речі, гроші місту заплатили євреї...Восени 1608 р. почала діяти колегія, а при ній школа, яку називали колегією (ми також будемо дотримуватися цього терміну). Колегії довелось зіткнутися з серйозною конкуренцією з боку кафедральної школи. Ця боротьба не завжди була словесною. Нерідко учні обох шкіл переходили від слів до бійки, і аматорів освіти доводилося розбороняти міській сторожі. Кінець кінцем колегія і кафедральна школа уклали угоду, згідно з якою єзуїти мали право викладати тільки у старших класах.

Про матеріальне забезпечення учнів обох шкіл говорить той факт, що угода передбачала право жебрати в кафедральному соборі. Але фінансові можливості єзуїтів були значно більшими. Вони користувалися підтримкою магнатів Яблоновських, Сенявських, Дзєдушицьких. А кафедральна школа почала занепадати.

У першому наборі колегії було 200 учнів, а в 1613 р. - 550.

Навчання продовжувалося 4-6 років. Головним предметом була латинська мова. Трохи часу приділялося історії. У курсі філософії вивчали математику, фізику, астрономію, метеорологію. Третій рік присвячувався вивченню метафізики, яка включала космологію, психологію і етику. Велике значення надавалося красномовству, вмінню полемізувати.

Не слід думати, що діяльність єзуїтської колегії проходила з постійним успіхом. Під впливом загальної ненависті до єзуїтів, а ще більше - визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. кількість учнів різко скоротилася. В 1649 р. тут було 100 чоловік. На теологічному відділенні у 1653 р. - 4 , а в 1656 р. відділення взагалі закрили.

Але політичні події несподівано повернули справу на користь єзуїтів. Згідно з Гадяцькою угодою, підписаною І.Виговським і королем Яном-Казимиром, на Україні мало відкритися два університети. Про один з них суперечок не виникало - його місцем мав стати Київ. А другий міг відкритися тільки у Львові, найбільшому місті України того часу. Його базою мала стати Ставропігійська школа. А треба сказати, що згідно зі звичаями того часу в місті могла існувати тільки одна вища школа і таким чином єзуїтській колегії довелося б згорнути свою діяльність. Але справа була не тільки в цьому. Відкриття у Львові православного університету завдало б страшного удару католицизму не тільки в Польщі. Крім того, наявність такого центру загрожувала пануванню польської шляхти.

Єзуїти першими усвідомили небезпеку. І в 1661 р. король Ян-Казимир підписав указ про реорганізацію колегії в університет. Мета, здається, була досягнута - некатоликам ще раз перекрито шлях до вищої освіти. Але не так сталося, як бажалося. Згідно із законами Польщі остаточне рішення таких загальнодержавних питань, як відкриття університету (нагадаємо, що тоді в Польщі був лише один університет - Краківський) належало сейму. А сейм не затвердив королівський указ: колегія університетом не стала. Проти королівського указу виступили Краківське воєводство, Галицька земля, місто Львів, Замойська академія. Єврейський погром у Львові 1664 р., ініціатором якого були студенти єзуїтської колегії, викликав загальне обурення в країні. Висувалися вимоги скасування декрету. Скасувати не довелося - у 1668 р. Ян-Казимир зрікся престолу і справа заглухла.

І все ж єзуїти не припиняли боротьби за перетворення колегії на університет. В 1758 р. король Август III підтвердив декрет Яна-Казимира, в а наступному році університет було знову відкрито. Але в цей час по всій Європі розгорнулася боротьба проти єзуїтів. Під тиском громадськості в 1763 р. університет знову закривається. А 21 липня 1773 р Климент XIV підписав буллу про розпуск ордену єзуїтів. На цей час Львів уже був захоплений Австрією.

Йосиф II, імператор Австрії, чудово розумів значення університету в підготовці чиновницьких кадрів, які стали б опорою імператорської влади. Він особисто вибрав приміщення для майбутнього університету - будівлю колишнього монастиря. Знаходився він на місці кварталу між сучасними вулицями Театральною, Лесі Українки, Краківською і Вірменською. Пізніше, в XIXст. збудовано народний дім, а на місці монастирського костьолу - Преображенську церкву.

Йосиф II прагнув повністю підкорити церкву державі. Духовні особи мали стати чиновниками. А для цього була потрібна реформа теологічної освіти, незалежна від місцевих єпископів. З цією метою були ліквідовані семінарії при дієцезіях і створені дві генеральні семінарії - римо-католицька і греко-католицька.

Університет відкривається 16 листопада 1784 р. На урочистості були присутніми губернатор, який виголосив промову, вищі цивільні та військові чини. Ввечері відбулися ілюмінація та банкет. З нагоди події вибито золоті, срібні та бронзові медалі.

Першим ректором став єпископ В. Бетанський. На чолі університету стояв сенат, який складався з ректора, деканів і сеньйорів. Він мав політичні і прилюдні права. Внутрішнє життя факультетів регулювалося деканом і викладачами. Ректор обирався сенатом щорічно. Університет мав три факультети - філософський, теологічний і медичний. Поповнення кадрів студентів ішло за рахунок гімназій, відкритих замість монастирських шкіл. Львівська гімназія називалася академічною, оскільки була складовою частиною університету.Навчання було платним.

В першому учбовому році в університеті навчалося 285 студентів. Викладання велося латинською мовою.

Йосиф II подбав про університетську бібліотеку. ЇЇ основою стали бібліотека єзуїтської колегії та особиста бібліотека Гареллі. Поповнення велося за рахунок бібліотек закритих монастирів, а також за рахунок закупівлі, для чого існував спеціальний фонд.

У 1787 р. при університеті організовано інститут для підготовки греко-католицьких священиків.

Життя університету було нелегким: Бракувало коштів. У 1788 р. закривається медичний факультет, у 1804 р. - греко-католицький інститут. Після смерті Йосифа II (у 1790 р.) в університеті запанувала реакція. Теологічний факультет передано під керівництво архієпископа. Автономія факультетів ліквідована, а університетська значно урізана.

Розрахунок Йосифа II на те, що університет готуватиме вірних слуг монархії, виправдався лише частково. Студенти університету "були заражені вільнодумством". І багато пізніше, в 1848 р.вони стали активними учасниками революційних подій у Львові.

Наша розповідь була б неповною, якби ми не згадали про викладачів університету. Серед них найбільш видатне місце, безперечно, займає Мартинович, професор фізики, перший декан філософського факультету. Пристрасний прихильник ідей Руссо, а пізніше якобінців. Це і привело його на ешафот у 1795 р.

Видатним викладачем був українець Д. Ангелович, ректор університету в 1796/1797 р.

Уродженець Закарпаття Й. Лоди викладав теоретичну і практичну філософію, математику і нумізматику. Курс філософії читав українською мовою, математики - польською. Пізніше викладав у Краківському та Санкт-Петербурзькому університетах.

Б. МЕЛЬНИК.

Ім'я епохи - Ренесанс

День сьогоднішній скупий на радість. Влаштуйте собі свято для душі - загляньте до Львівської картинної галереї. Тут, у прохолодній тиші залів, багатолика краса творінь забере вас від похмурості буднів, залучить до таємниць привабливої сили мистецтва. Затримайтесь біля однієї з картин, побудьте з нею наодинці і тоді кожний мазок, кожен відблиск, ледь помітний перехід кольорів, які злилися в єдине композиційне ціле, передадуть вам її енергетичний заряд, трем думок і почуттів майстра, в яку епоху би він не творив.

... Епоха Ренесансу (в Італії XIV-XIV ст.) - відродження античних традицій гуманізму, усвідомлення реальності, яка піднесена до бажаного ідеалу.

Мистецтво Ренесансу (Відродження), що звернено до людяності, створювало образи, які були горді від усвідомлення своїх сил, сповнені віри у безмежність творчих можливостей. Людина Відродження - господар своєї долі, яка цілком залежить від його хисту і наполегливості. Пізнаючи самого себе у цьому світі, опановуючи суть будь-якого явища в ньому, художники епохи шукали підтвердження кожному явищу в науці. Зв'язок науки і мистецтва найяскравіше відобразив своєю геніальною творчістю художник високого Відродження Леонардо да Вінчі. Він був живописцем, музикантом і поетом, математиком, механіком та інженером-винахідником, вивчав природні науки, знав військову і фортифікаційну справи, займався створенням повітряно-плаваючих апаратів.

Художники тієї пори часто стимулювали розвиток наук широтою свого світогляду, закарбовували у своєму мистецтві й самих творців науки.

Повернемось до Львівської картинної галереї. У її багатому зібранні є й "Портрет астронома" пензля художника венеціанської школи Марка Базаїті, послідовника творчості Джованні Белліні.

Ім'я Марка Базаїті не настільки відоме, як ім'я того ж Джованні Белліні або ж, тим більше, славетні імена Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікельанджело, Тіціана та інш. Але порівняно скромне місце в історії мистецтва Марка Базаїті не зменшує його художнього доробку.

Образна мова "Портрета астронома" досить лаконічна: стримана колоритність, простір фону досить великий, нічим не заповнений, здається порожнім. Але відсутність деталей навколо фігури дозволяє акцентувати увагу на предметах в руках астронома, які красномовно свідчать про рід його занять. Та головним у картині залишається обличчя молодого вченого.

В образі астронома відтворено особистість допитливу, цілеспрямовану, таку, чия дослідницька думка здатна втілитися в творчу силу незнаного досі відкриття. Такий він - молодий вчений, сповнений благородства, духовної глибини в картині Марка Базаїті, чудового італійського майстра великої епохи, ім'я якої Ренесанс.

Т. СИДОРОВА.

Мила дівчинка Ольга Грицюк

Писаночки, які бачу під музейним склом, вражають яскравістю барв. "Невже їм майже сто років? Вміли ж робити фарби..." Давність писанок підтверджує їх малюнок: тепер так не пишуть, так писати наново вчаться... Самобутній прикарпатський візерунок, ретельно виписаний дитячою рукою. На цьому ж стенді списані зошити: малюки вчились виводити літери, вирішувати математичні рівняння. Це зошит для вправ з каліграфії Ольги Грицюк, 1895-1897 рік. Ось - малюнки, аплікація. Усе датоване 1900 роком, внизу напис: село Полове Радехівського повіту. На стенді - найстаріші експонати, а зроблені вони дітьми перших класів, тими, чия молодість потім перетнеться з Першою Світовою... Їх історія, історія України відображена крізь історію освіти .

Дві невеличкі кімнати у приміщенні обласного Будинку вчителя. Створюючи музей історії освіти, а точніше - переобладнуючи той, що існував на завдання колишньої пропаганди, директор Будинку вчителя Лариса Свердлик і її колеги ставлять за мету підкреслити роль Львівщини як носія державності на тлі поневолення різними владами. Готується експозиція історії освіти від часів Київської Русі. Ось стенд "XV-XVIIст."Спудеї" львівських шкіл в університетах Європи". Перелік прізвищ наших русинів - бо прізвища здебільшого українські... - які з середньовіччя пам'ятні тим, що підносили славу Львова у Європі. У списку - Петро Могила зі Львова, який вчивсь у Сорбоні, Ю.Котермак (Ю.Дрогобич) - який став ректором університету Болоньї, 15 ст. Коли у сучасній Болоньї урочисто відзначають прийом нових студентів, на зразок нашого Свята першокурсника, традиційна процесія виносить портрети усіх ректорів університету. Серед них - портрет Ю. Дрогобича.

Значну допомогу у підготовці експозиції музею надало наукове товариство імені П. Могили. Стенд "Андрій Шептицький - опікун українського шкільництва" підготував вчитель-пенсіонер Роман Головін. Виставку "Громадсько-політична думка XX століття на Україні" оформили студенти істфаку університету. В жовтні за участю Об'єднання учителів - колишніх політв'язнів відкривається виставка "Спогади. Листи. Речі, вживані в таборах учителями-політв'язнями".

Багато стендів мають пізнавальний зміст, без власне історичних реліквій. Тож, хочеться ще раз глянути на той стіл з дитячими зошитами, де відчувається дихання життя, яке здається ніколи не обірветься, доки є український Буквар, друкований кирилицею. . А взірець прописних слів подано почерком, подібним до сучасного. І символічним видається те, що на нерозбірливій сторінці епохи кирилиці наче для нас написано каліграфічно і по-дитячому просто: "Учитель учить учениковъ. Уважай, що учитель говорить...".

І. МАРЧЕНКО.

Відлуння? Ні. Живий голос

Кожній людині притаманне бажання пізнати минуле свого села, міста, країни, відчути свої глибокі історичні корені, свій зв'язок з близькими і далекими предками. Пошана до минулого є ознакою культури народу, складовою частиною любові до Батьківщини, патріотизму. Однак, незважаючи на великі успіхи української історичної науки і досягнення археології, багато ще важливих питань з історії минулого нашої країни залишається нез'ясованими. До них належить і проблема мови, якою говорили наші предки в період Київської Русі. Справа в тому, що наші літописи XI-XIII ст. написані книжною церковно-слов'янською (тобто староболгарською) мовою, державні документи - мовою урядовою, прийнятою у князівських канцеляріях, літературні твори, в тому числі й "Слово о полку Ігоревім", переповнені художніми засобами і, зрозуміло, не відображають звичайної розмовної мови, якою користувалися прості люди.

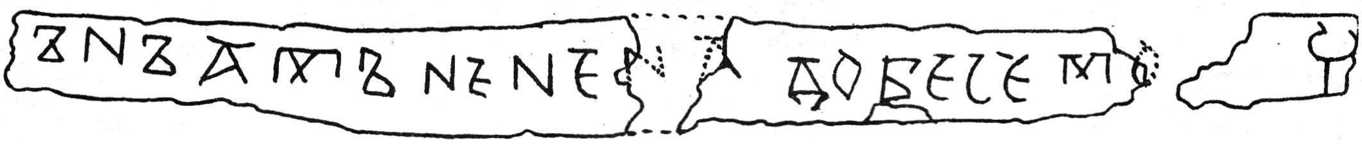

Рис.1

Але ось археологічні розкопки у ряді міст колишньої Північної Русі - Новгороді, Смоленську, Пскові, Вітебську, Старій Русі, Твері, починаючи з 1951 р., стали виявляти нове історичне джерело величезної наукової ваги - написані на березовій корі приватні листи кінця XI-XV ст., що одержали назву берестяних грамот. Авторами цих документів є переважно пересічні городяни, а зміст дуже різноманітний - судові й боргові справи, переліки феодальних повинностей, заповіти, церковні помини, листи до родичів і друзів, вправи школярів. Пергамент і папір були на той час дорогим матеріалом, а відповідно оброблені тонкі платівки березової кори - загальнодоступними. На них загостреними металевими чи кістяними, стрижнями (писалами або ж стилюсами) продряпувалися літери тексту. Значення нового наукового джерела неможливо переоцінити. Відсутність подібних знахідок у наших західних сусідів на території Середньої Європи підносить давньоруські берестяні грамоти до рангу пам'яток всесвітнього значення. Це пояснюється тим, що на території Польщі і Чехії в XII-XIII ст. у писемності уже цілковито панувала введена римською церквою латинська мова, якої простий народ не знав. А Русь, прийнявши з Візантії християнство слов'янського обряду з його зрозумілою для слов'янина мовою і укладеним Кирилом і Мефодієм алфавітом, широко користувалася близьким їй надбанням культури.

Проте знахідки берестяних грамот до недавнього часу були відомі лише з міст колишньої Північної Русі. На території України, не дивлячись на загальновідомий високий рівень писемності населення Київської Русі, на написи на металевих і глиняних виробах, на вирізьблені на стінах церков і Золотих Воріт у Києві записи - графіті, жодної берестяної грамоти до останнього часу не було виявлено.

І ось Звенигородській археологічній експедиції, що вивчає у с. Звенигороді Пустомитівського району Львівської області залишки колишньої столиці удільного Звенигородського князівства, 22 липня 1988 р. пощастило відкрити нову сторінку у вивченні культури Південно-Західної Русі. В цей час учні з селища Івано-Франкове Яворівського району Львівської області Олег Колодка і Ігор Шило, працюючи на розкопках північно-східного пригороду давнього міста, у шарі, що датується проміжком часу між 1110 і 1137 роками, знайшли три уривки першої на території України берестяної грамоти. Цей лист адресат розірвав і викинув у своїй садибі недалеко від житлового будинку. Збережені уривки не дозволяють стверджувати, хто був автором листа і кому він адресований. Незрозумілий й зміст напису, що починається закінченням якогось слова ("ънъ" - можливо, "гривн") і продовжується на двох пошкоджених фрагментах: "а мъне не надобе семо" ("а мені тут не потрібно") (рис.. 1). На третьому уривку листа збереглась лише літера "псі". Напис зроблено кирилицею, чітко, вправною рукою з характерними для кириличного письма XII ст., так званими відсічками - короткими горизонтальними рисками у верхніх частинах літер "а", "е" і "с" та властивою для Південної Русі заміною літери "ъ" на "е".

Другу грамоту знайшов 28 липня 1989 р. тодішній вчитель середньої школи N 4 м. Львова Мирослав Степанович Ших. Вона виявлена на території іншої садиби Звенигородського передмістя у культурному шарі, також датованому 1110-1137 роками. Грамота, розміром 6,5 х 30 см, є повністю збереженим листом, висланим у Звенигород з якогось іншого давньоруського міста. Текст з п'яти рядків написаний чітко кириличними літерами з характерними для XII ст. відсічками. Це - діловий лист у тоні вимогливому і погрозливому: "От ГовЪновое ко нЪжницю дае 6 деся коуно лодиеную повЪдало ГовЪно идя на соудо ав попъ писал: а дае ЛуцЪ оли нь водаси то я у конязя поема строко прижь приедю а во боле ти вонидь". (Рис.. 2). Тобто: "Від Говенової до Нежниця. Дай 6 десять кун лодієних (за оплату перевозу лодіями - човнами), сказав Говен, коли йшов на суд (Божий, тобто,

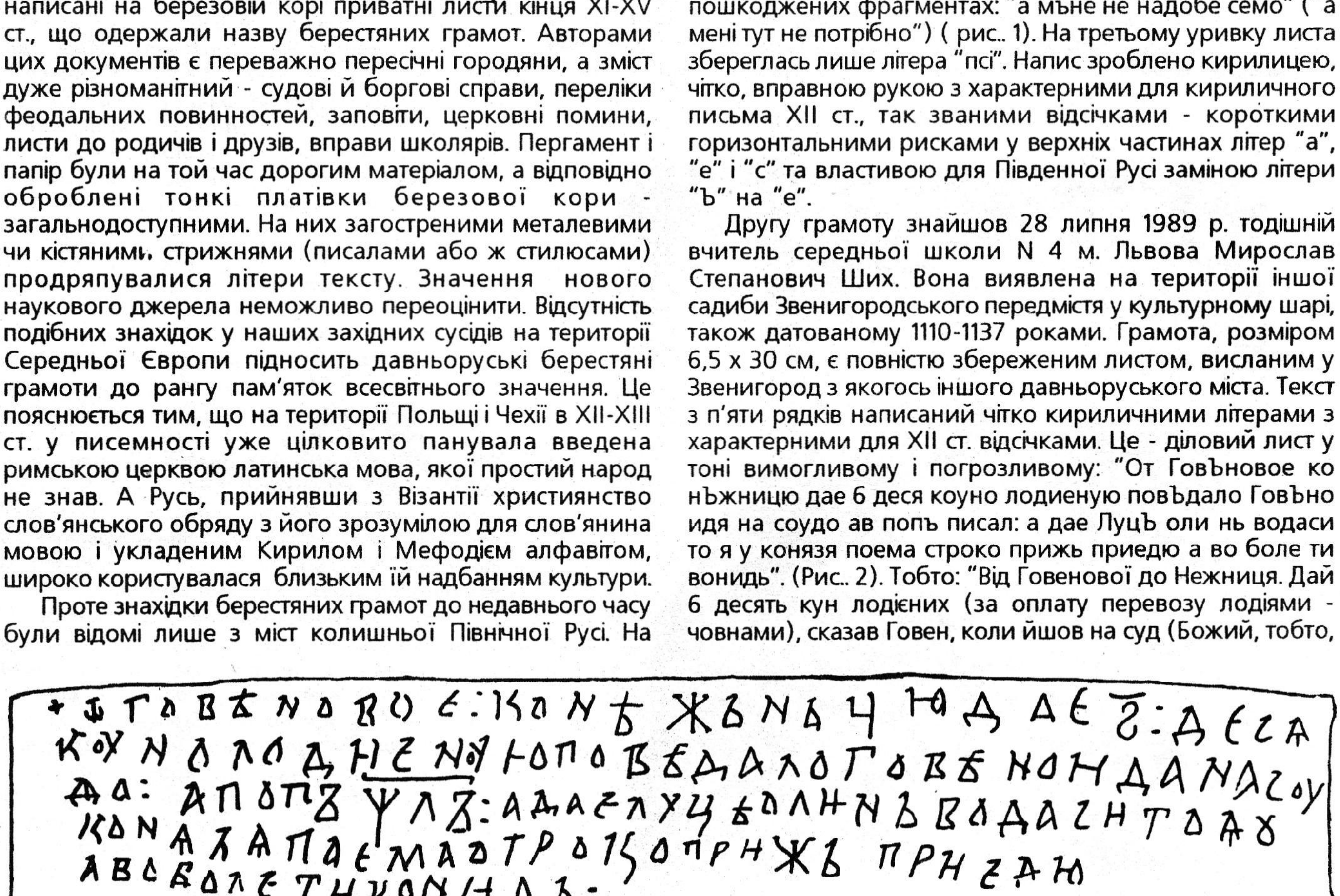

Рис.2.

коли вмирав), а піп записав. А дай Луці. Якщо не віддаси, то я у князя возьму отрока (слугу), швидко приїду, а то тобі в більше (в більшу суму) увійде (обійдеться)".

Даний лист можна розглядати в різних аспектах - палеографічному, історичному, юридичному, лінгвістичному. З точки зору палеографії уваги заслуговують, крім згаданих вище відсічок, такі особливості: перше слово ("От") складається з написаних одна над одною двох літер - грецької омеги ("о") та кириличного "т", а твердий знак ("ъ") за винятком слів "попъ писал" замінений літерою "о". Ці обидві особливості виступають і на новгородських грамотах. Літера "й" у слові "дай" замінена на "е" ("дае"), літера "Ѣ" у слові "приедю" замінена на "е" - особливість, характерна для Південної Русі.

В історичному аспекті одержуємо таку інформацію: на початку XII ст. у Звенигороді жив Нежниць (давньоруське ім'я, відоме у документах кінця XII ст.), який заборгував Говенові (давньоруське ім'я, що походить від слова говіти - готувати себе до якоїсь визначної події чи свята і зустрічається в документах ще в середині XIV ст. суму 60 кун, 1,2 гривні, тобто 60 г срібла, за перевезення чогось (ймовірно товарів) човнами. Говен помер, але перед смертю повідомив про цей борг (мабуть, на сповіді) священикові, який його слова записав. Вдова Говена посилає у Звенигород до Нежниця якогось Луку з дорученням одержати борг. Вона загрожує боржникові, що у випадку його відмови візьме у князя слугу, приїде у Звенигород і це обійдеться Нежницю дорожче. З цього випливає, що князь, про якого йде мова у листі, не живе у Звенигороді, але й Нежниць, і Говенова, і слуга-отрок йому підпорядковані. Відомо, що князь Володимирко Ростиславович осів у Звенигороді після смерті свого батька - князя перемишльського Володаря Ростиславовича у 1124 р. Отже, грамота написана до 1124 р. за життя князя Володаря і, вочевидь, вислана з Перемишля.

Окремої уваги заслуговують також мовні особливості тексту З другої грамоти. На відміну від північних грамот, автор називає себе "Говеновою", тобто випроваджує своє ім'я від імені чоловіка, на той час уже покійного. Це характерна ознака території Західної України, а також Польщі, Чехії і Словаччини, де заміжні жінки якби втрачають власне ім'я і називають себе по імені чоловіка з додатком "ова". Говенова вживає також таких мовних форм, як "водаси" (замість "віддаси" чи "оддаси") та "приедю" ("приїду"). Перша зі згаданих форм нагадує сучасну українську волинську говірку, в якій донині похідні від слова "віддавати" звучать як "я водам", "ти водаси" і т.д. Форма друга ("приєдю") й досі широко вживається на Рівненському Поліссі, Буковині й Середній Наддніпрянщині. Вжите Говеновою слово "прижь" на означення прискореної дії збереглось у тому ж значенні в околицях Кременця на Волині. На це звернув мою увагу у своєму листі п.Йосип Старук з Миколаївської області, батьки якого походять з Кременеччини. Навіть цей попередній і далеко не повний перелік особливостей мови другої грамоти переконує у тому, що в нашому розпорядженні перший на Україні найдавніший документ розмовної давньоруської мови з елементами південного (чи південно-західного) діалекту, що лягли в основу формування української мови, яка, очевидно, вже почала складатися на початку XII ст. Обидві грамоти є також переконливою відповіддю на питання, яке населення проживало у XII ст. у Звенигороді, до якої народності воно належало і якою мовою розмовляло. А якщо припущення щодо перемишльського походження другої грамоти є правильним, то наші міркування про мову і народність її адресата і автора стосуються не лише Звенигорода, а в однаковій мірі й Перемишля.

Третю грамоту знайдено у 1989 р. у житловому

будинку. Вона також датується 1110-1137 роками, але лише умовно її можна назвати грамотою. Це - недбало оброблена платівка березової кори, на якій автор написав лише одну літеру "а", мабуть, випробовуючи якість берести, та зробив мініатюрний рисунок погруддя людини, одягнутої ніби у пелерину чи вбрання священика з циліндричним головним убором, котрий нагадує головні убори грецьких священиків з китицею біля верхнього переднього краю. Постать зображено в профіль вліво з позначенням ока, довгого носа, борідки та вуха. Важко відповісти на запитання, чи це схематичний автопортрет, чи малюнок без особливого змісту. Слід лише нагадати, що на площі того ж житла знайдено дерев'яну клепку від відра з вирізьбленим іменем власника - "Іоань". Цей напис відрізняється від листа Говенової тим, що початок імені, написаний невживаною у другій грамоті літерою "і", друга літера є грецькою омегою, а слово закінчується твердим знаком. Тобто згаданий напис наближений до церковно-слов'янського правопису і дозволяє припустити, що його автор був духовною особою.

Досі ми знали імена лише трьох давніх звенигородців - князя Володимирка, його сина Ярослава Осмомисла, ймовірно народженого у Звенигороді, та воєводи Володимирка Івана Халдієвича. Завдяки описаним вище знахідкам цей список поповнився іменами Нежниця, Тараса (?), Луки ("Луцка"), Леця та ймовірного священика Івана. З'явились також підстави вважати, що у Звенигороді в першій половині XII ст. існувала школа, в якій навчався й школяр Лець - автор каліграфічної вправи на підвіконні. Звенигородські берестяні грамоти, перші найдавніші рукописні документи на території України, які значно розширюють можливості пізнання культури Південно-Західної Русі, побуту. взаємин та розмовної мови її жителів. Вони наблизили до нас далеких предків, які вісімсот років тому жили у Звенигороді, працювали, торгували, сперечались за борги, жартували і спілкувались між собою за допомогою листів, в яких відбились елементи місцевого діалекту, що нарівні з іншими діалектами різних частин території України вплинули на формування сучасної української мови.

І. СВЕШНІКОВ.

І руки музику ліпили

Архітектурний ансамбль Львівської політехніки

Державному університету "Львівська політехніка" виповнюється 150 років. Навчальний заклад, заснований в 1844 р. як "Технічна Академія", з 1877 р. під назвою "Політехнічна школа" розташувався в спеціально збудованих з учбовою та науковою метою приміщеннях при тодішній вулиці Л.Сапєги (нині вул. С. Бандери).

Дозвіл на будівництво власного будинку Політехніка отримала від австрійського уряду 12 квітня 1872 р. Для будівельних робіт були виділені з казни чималі кошти - 1 млн. 300 тис. золотих. В тому ж 1872 році опрацювання проектів нового будинку доручено архітектору Юліану Захарієвичу.

Юліан Октавіан Захарієвич (1837-1898), майбутній творець львівської архітектурної школи, вчитель багатьох будівничих Галичини, мав тоді 35 років. Він народився у Львові, закінчив львівську Технічну Академію та Політехніку у Відні, працював в управлінні австрійських залізниць, в 1871 р. повернувся до рідного міста і став професором архітектури в Технічній Академії. Спорудження будинку львівської Політехніки стало першою визначною працею, яку він виконав блискуче.

В кінці 1872 р. Ю. Захарієвич завершив проекти головного корпусу Політехніки і окремого будинку для хімічного факультету. В 1873 р. після обговорення проектів у Політехніці, в уряді Галичини і в Міністерстві освіти Австро-Угорщини їх було затверджено. Проект головного корпусу архітектор опрацював у стилі неоренесансу, найбільш популярному тоді в європейській архітектурі. У першому варіанті проекту композиція фасаду нагадувала будинок Політехніки у Відні. Портик іонічного ордеру завершувався аттиком із статуями, що ніби продовжували вертикальні осі колон. Але в другому, реалізованому варіанті проекту Захарієвич замінив іонічні колони на корінфські і завершив фронтон однією компактною скульптурною групою, що зробило фасад композиційно цілісним.

Будова корпусів Політехніки почалася 1 квітня 1874 р. на місці колишніх садів графині Фредро. Швидше від головного корпусу у вересні 1876 р. споруджено будинок хімічного факультету, з головним входом з боку площі св.Юра. Фасад відзначається елегантним портиком з пілястрами іонічного ордеру, прикрашений неоренесансними рельєфами скульптора Леонардо Марконі. Вдало вирішені також вестибюль і амфітеатральна викладацька аудиторія з касетованим склепінням.

Спорудження головного корпусу під керівництвом Захарієвича вели представники так званого "Будівельного банку" архітектори З.Кендзерський, А.Каменобродський і А.Гауфф. Вони найняли для щоденної праці біля 600 мулярів, каменярів, теслярів. Для мурування будинку використовували камінь з кар'єрів в Теребовлі та Демні, гіпс поставляла львівська фабрика Юзефи Франц. В 1876 р. завершено фасад, а 1 жовтня 1877 р. - весь будинок головного корпусу. Він був урочисто освячений 15 листопада 1877 р. Ю.Захарієвич, призначений новим ректором Політехніки, виступив на відкритті нового будинку з лекцією "Мистецтво на службі техніки".

У виголошеній ще раніше, навесні 1877 р., лекції "Про архітектуру" Захарієвич робив наголос на важливості гармонійної композиції будівлі, її відповідності функціональному призначенню і сучасному розумінню краси. Саме ці свої погляди на будівельне мистецтво Захарієвич втілив в ансамблі будинку Політехніки - однієї з кращих архітектурних пам'яток Львова.

Захарієвич заздалегідь продумав поступове психологічне сприйняття архітектурно-художніх форм будинку. Акценти оздоблення ступінчасто зростають від відносно скромного фасаду до вестибюля, сходової клітки та інтер'єрів залів.

В трактовці суворих, пластичних форм фасаду помітне тяжіння до неокласицизму. Фасад відзначається спокійним, пропорційним групуванням архітектурних мас, художніми якостями простих геометричних об'ємів. Ясна розмірена ритміка арочних вікон першого і верхніх поверхів, прикрашених сандриками, поєднується з благородним рисунком руста, його світлий колір стримано доповнюється червоною барвою. Симетричні бокові крила об'єднуються в центрі фасаду вхідним портиком корінфського ордеру - монументальним, шестиколонним. Аттик оздоблює латинський девіз "Litteris et Artibus" - "Наукам і Мистецтвам". Завершує

фронтон кам'яна скульптурна група різця Л.Марконі - алегоричні фігури уособлюють Інженерну науку, Архітектуру і Механіку (будівництво машин) - тобто три основні факультети, що існували в Політехніці на той час. Менших розмірів символічні барельєфи Марконі прикрашають також "тло" портика - вони обрамовують завершення архівольтів вікон.

Досить обширний вестибюль будинку справляє урочисте враження. Склепіння підтримують подвійні тосканські колони, поставлені у два ряди. З вестибюля глядач бачить гарний перспективний вид на парадну сходову клітку. Прямуючи до неї, він минає з лівого боку біле мармурове погруддя Ю.Захарієвича різця Ю.Белтовського (встановлено в 1910 р.). Широкий марш сходів веде на другий поверх. Піднявшись сюди можна охопити вже в цілісному сприйнятті монументальний простір сходової клітки. Освітлена згори скляним плафоном і оточена з чотирьох боків галереями, вона нагадує внутрішнє подвір'я італійського палацу доби Ренесансу.Поліхромні розписи стель вестибюля та сходової клітки (галерей) імітують так звані гротески, популярні у художників Давнього Риму та Ренесансу. Цей стінний живопис проектував Ю.Захарієвич, а малювали брати М. і Е.Флєк. Сходова клітка оздоблена також на стінах ліпними орнаментальними прикрасами в неоренесансному стилі та алегоричними барельєфними фігурами, що персоніфікують мистецтво і науку. Їх виконав з цементу та гідравлічного вапна Е.Шродель, представник віденської скульптурної фірми К.Фельдбахера у Львові.

Прямим продовженням руху глядача по сходовій клітці є вхід до великого актового залу. Його стіни розділені на поля, які в 1884 р. розписав, імітуючи мармурове обличкування, художник Іван Долинський. Спарені корінфські колони поділяють поля та підтримують широкий карниз, що обігає стіни залу по периметру. По вертикальній осі колони завершуються вгорі двома кам'яними каріатидами - жіночими фігурами, які з незначними варіаціями повторюються на кожній стіні. За моделями Фельдбахера її виконав Шродель. Склепіння залу являє собою декоративний плафон з майстерно покладеною позолотою та поливною майолікою. Дверні отвори оздоблені десюдепортами у вигляді неоренесансних мініпорталів.

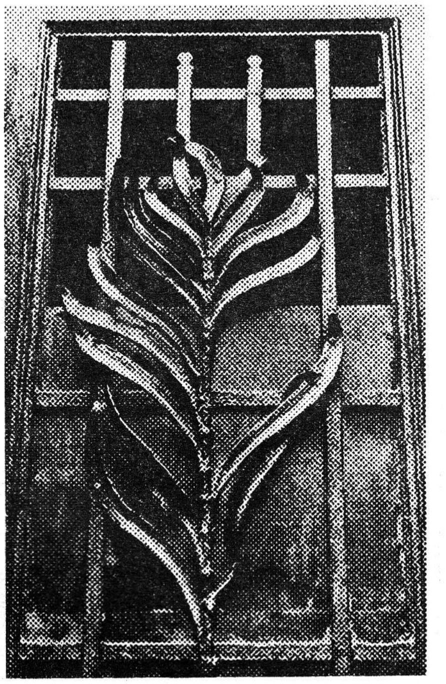
Характерну для композиційної структури актового залу ритмічну чіткість та ясність посилюють добре узгоджені з архітектурою декоративні панно, що утворюють фриз у верхній частині стін. Це цикл сцен, що являють головні моменти розвитку людської цивілізації: 1. Св.Трійця - символ творчого натхнення; 2. Геній, що тримає Землю - алегорія прогресу; 3. Кибела та Мамона - символи морального стану людства; 4. Тріумф Сатани; 5. Відродження людства завдяки цінностям християнства; 6. Алегорія Науки; 7. Розвиток поезії, музики, історії; 8. Розвиток архітектури, скульптури, живопису; 9. Винайдення залізничного транспорту; 10. Телеграф та електричний струм, що з'єднують Європу з Америкою. 11. Поєднання європейської цивілізації з культурою Сходу. Літературну програму панно запропонував Ян Матейко, він же виконав їх рисункові ескізи в 1883-1885 рр. Ці ескізи зберігаються у Львівській картинній галереї, а задуми Матейка до розписів і листування з Сеймом щодо їх виконання - у львівському державному обласному архіві.

У 1887-1891 роках за ескізами Матейка учні та викладачі Краківської школи мистецтв - Ю.Унержицький, Т.Лісевич, К.Лускіна, К.Желяховський та інші - виконали ці 11 декоративних картин розміром 230 x 300 см кожна і вмонтували їх у стіни в 1892 р. Панно намальовані ефектно, яскравими фарбами, в дещо театралізованій манері, властивій академізму кінця XIX ст.

Недалеко від актового залу знаходиться ще одне цікаво оздоблене приміщення - бібліотека. Інтер'єр залу прикрашають дубові панелі, дерев'яний плафон з різними орнаментами Л. Марконі та розписом. Окрасою залу є також бібліотечні шафи. Вони були зроблені в 1880 р. за проектом Захарієвича в майстерні братів Вчеляків у Львові. Чудові орнаментальні та фігурні оздоби вирізьбив скульптор Тадей Сокульський.

Спорудження будинку львівської Політехніки явилось важливою віхою в процесі забудови міста і розвитку будівельного мистецтва. Цей будинок став центром формування львівської архітектурної школи, виховання технічних кадрів і осередком передової інженерної думки.

Ю.БІРЮЛЬОВ.

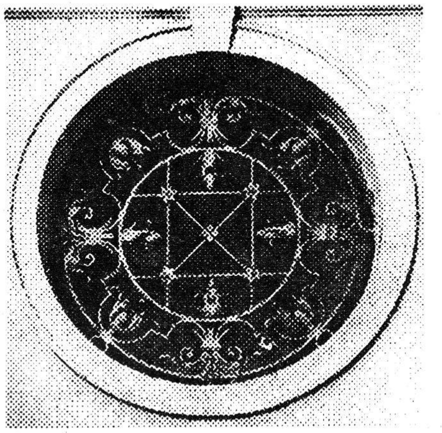

Фото **Т. НИКИФОРУКА.**

Це вчора чи колись було ?..

Імені Петра Могили

Восени 1919 року Наукове Товариство Шевченка вирішило закласти у Львові вільний український університет і доручило цю справу Товариству наукових викладів імені Петра Могили. ТНВ ім.П.Могили звернулося за дозволом до польського Намісництва, але в заснуванні українського університету було відмовлено. Тоді висока українська школа все ж таки була створена і розпочала діяти нелегально. Знані у цілій Європі професори Олександр та Філарет Колесси, Володимир Левицький, Іван Крип'якевич, Михайло Возняк, Володимир Кучер, Осип Маковей, Іларіон Свенціцький, Кирило Студинський, Василь Щурат та інші читали лекції з теології, етнографії, історії України, літератури, фізики, математики, правознавства, медицини, технічних наук і мистецтвознавства. В Товаристві були сини І.Франка. Збирались у помешканнях львівської інтелігенції та різних установ, де дадуть притулок. Університет не мав постійної домівки і дістав назву "тайний". Шпики виловлювали студентів і викладачів українського університетету та віддавали до рук поліції. Але рух за українські високи школи зростав.

Влада не дала затвердити Вільний український університет у Львові. Ф. Колесса виїжджає до Відня, потім - до Праги, де стає першим ректором Вільного українського університетету. Я.Цурковського після закінчення університету і захисту докторської дисертації запрошують керівником інституту психотехнічних питань у Катовіце (Польща). Про педагогічну та наукову діяльність Ф.Колесси мало що відомо. "Золотому вересневі" 1939-го року належало назавжди поховати "тайну" вільного українського університету у Львові. Його викладачі були закатовані або вислані за межі України. Якимось дивом збереглася у приватному порядку книга протоколів засідань Вченої ради університету, де згадується 262 прізвища його викладачів та слухачів у Львові та філіях (Стрий, Тернопіль, Станіслав, Дрогобич та інші міста). І ось 3 вересня 1993 року знову почав діяти "Університет духовності і творчої свідомості ім.П.Могили у Львові". Відродилося однойменне Товариство наукових викладів. Товариство згуртувало довкола себе відомих львівських вчених, професорів і мистецтвознавців. Доктор медицини і генетик Анатолій Гнатишак розробив і прочитав курс морфології нервових клітин і генетичної психології, накресливши шляхи перенавчання молодої української генерації та здобувши собі популярність лекціями "Геном людини - процес творчий чи випадковий?" та "Генетичне походження святості та інших цнот людини". Доктор фізико-математичних наук Ігор Огірко прочитав курс "Інформатика і творче мислення". Провідний викладач Олександра Мороз виклала методику розгляду національних питань та спростувала багато перекручень в подаванні поглядів українських вчених і щодо крадіжок їхніх ідей. Доктор юридичних наук, академік Світлана Кравченко відкрила слухачам справжню картину екологічної катастрофи довкола та розповіла про шляхи протистояння їй.

Доктор фізико-математичних наук, академік Віталій Скоробогатько розробив ідею та виклав її у курсі математичної психології. Він довів, що намагання розумом узріти Бога як природне явище не принижує нашого Господа, а навпаки, підносить його велич і славу.

Університет духовності і творчої свідомості видав дві збірки викладів. Про нього говорять із повагою, з часткою романтики і таємності.

Володимир ЮРКОВСЬКИЙ,
оргреферент
Львівського Товариства
наукових викладів
ім. П. Могили.

Як хлопство у Полтві рибу лапало

Сива давнина... Рік 1241

У закрутах Полтви троє чоловіків лагодили пастку з лози для риби. Тут, у горловині заплави, її як завше ретельно закріплювали за вбиті по берегах кілочки і ,йдучи вгору по течії, гнали звідти рибу. Ще минулого літа приходили на рибалку з артільною сіттю, прихопивши з собою дзбани з медом, в'яленого м'яса і паляниці. У такі дні в малиннику і підліску чулися дитячі голоси, молодь влаштовувала забави, а балакливі жіночки не вгамовувалися навіть у лісі, збираючи гриби та ягоди.

Нині околиці спустіли. Тиша довкола. Лише коли-не-коли грюкне по хворобливому дереву метушливий клюйдерев, захарчить у хащі на радощах від ситості ведмідь та вдарить хіба що від нудьги хвостом по воді важка рибчина - та й по всьому. Ні сміху поруч, ні пісень близенько, ні перегукувань удалині.

Бур'яни заполонили розкорчувані ділянки, а на місці колишніх вудлищ пишно буяніє полин.

Хлопства у Пасіках залишилось тільки-но троє. Мирослав з донькою, Іван з старенькою матір'ю та Петро з дружиною. Щоправда, є вікодавній дідо Микула. Та, що з нього візьмеш? Не сповна розуму. Усе сміється, не знаючи втоми. Без причини. Оце й нині на риболовлю причепивсь.

Мирослав до нього:

- Зась, вдома сиди.

А він у відповідь - трьома уцілілими зубами гугнявить і регоче.

Тепер у малиннику замовк. Ну й гаразд. Ягоди їсть. Сміятися нема коли.

Івану теж ягід закортіло, але вигляду не подає. Не хлопська то справа - ягоди до рота класти. Риболовство - інша річ, це - промисел. Хлопчина відійшов від старших, вхопив корча і вдарив раз-другий по лункій сосні. На всяк випадок. Нехай-но ведмідь чи кабан обійдуть стороною.

Налаштувати пастку так, щоб вона не піднімалася з води і не зрушилася з місця - не кожному під силу. Тут досвід неабияк потрібен. Мирослав - старший за віком, значить цю роботу йому й правити.

Петро заходився ставити багаття. Віднайшов обсмажений на сонці сушник та розклав на жаркому валуні шмаття крихкого моху, що вже зітлів. У Петра є кресало. Єдине на усі Пасіки, Підгір'я і Джерела. Тому-то за вогнище він і відповідає. Але, щоб без диму. Інакше біда: на дим будь-який ворог впасти зможе.

Петро кошулю стягнув, синій рубець по раменах навскоси сонцю підставив.

(закінчення на 12 стр.)

Від татарської шаблі мітка лишилася. Зимою було кепсько. Рука звисає, наче батіг. Тепер, нібито нічого, вже й спис тримає. Та й рамено лантух із зерном подужає.

Мирослав дістався до берега й махнув рукою:

-Гей-но!

Петро та Іван, швидко роздягнулися й попрямували з Мирославом до закрути Полтви. Там, широко ставлячи ноги, подолали зарості очерету й, ковзаючи по глиняних схилах, один за одним пірнули у воду. Вкрилася брижами, заблискотіла лелітками Полтва. Сонячне вістря розламувалося і зливалося, мигтіло і згасало, з'являлося знову і знову під самим берегом, де здавалося й сонця не було - лише суцільний затінок. Іван примудрився затиснути пальцями очі, ніс і вуха й пустив міхурі. Петро, ошелешений джерельним холодом, підтягнув долоні попід руки, стиха промовляючи:

- Ет, до стобісового батька! Гей-гей!

- Стривайте, заходити будемо вшир, - гукнув Мирослав. Гнати з-попід берега на самісіньку середину.

Раптом він помітив, як від заплави назустріч їм наближається регочущий дідо.

Тепер загоничів стало вже четверо. Мирослав показав кожному своє місце і велів:

- Ходімо!

По ногах вдарила жива риба. Захоплені зненацька ропухи зривалися з берегів і тікали на глибину. Коли до заплави лишилося всього лише кілька кроків, Мирослав почав із завидною меткістю гасати впоперек річища, наближаючись впритул до пастки. Нарешті він дістався до засувки і потягнув її додолу.

Все!

Вода, що вдарила поміж лозин, стрімко пішла назад до Полтви, а в тиші, що запанувала довкола, ясно почулось тріпотіння рибин.

На березі багаття розпікало брунатні жаринки. Чоловіки висипали улов. На килимі з ялинових голок лежали щуки, окуні, коблики, сазан, головні, лящі і карасі.

Несподівано, з гуркотом і тріском, важко дихаючи, повз них проскочив лось. Чуючи щось недобре, Іван з Петром кинулися навтіки до розлогих корчів. Мирослав трохи загаявся.

- Тікай, діду! - махнув він рукою і почав метушливо кидати до короба ще живу, непіддатливу рибу.

Вершники налетіли, начебто вітер. Їх було багато, відразу й не полічити. Зірвавши коней з гарячого галопу, оточили Мирослава.

- Хто такий? - запитав один, вдаряючи злегка по сап'яновому чобітку рукояттю сиром'ятного батога.

Як хлопство у Полтві рибу лапало

(закінчення)

- Мирослав з Пасіки. А ще Іван та Петро да дідо-не сповна розуму, Микула.

- А ми князя Данила дружинники. Либонь про такого й не чував?

- Про князя Галицького чув багацько і все добре. Захисник він і суддя. А от уздріти довелось лише раз й то - здалеку. Вершник зліз з коня і, звертаючись до інших, мовив:

- Допоки князь у поході - зробіть привал, перепочиньте. Він озирнувся і вказав рукою:

- Он там. Трохи нижче від заплави. А я тут зостанусь, із земляками побалакаю.

Коли усі від'їхали, кивнув на улов:

- Сіткою брали?

- Пасткою. Сітка, як Батий ішов, в коморі згоріла. Ладна була сіть, з конопель і кінської волосини. Мирослав зірвав лопуха, витер ним руки.

- А рибкою пригостиш?

- Авжеж. Тільки от солі немає.

- Сіль знайдеться, і до юшки вкинеш, і тобі дамо.

З корчів визирнуло обличчя діда і сховалося знову.

- Люто пройшов Батий?

- Люто. Он у діда сина живцем спалили, а онуку у полон забрали. З того часу й не сповна розуму. Адже він і читати вмів. Церковну книгу переписував.

- Іване, Петре, - гукнув Мирослав.- Годі ховатися.

З лісу вийшла уся трійця: Іван, Петро і дідо. Іван поставив перед гостем берестяний луб'янець з малиною.

- Ви християни? - запитав незнайомець.

- Так, - відказав Петро.

- А у духів віруєте?

- А як без них? У лісі - лісовик, у річці - водяний, в хаті - домовий. Дружити вряди-годи з усіма треба. Я, приміром, кожного вечора сонце прошу, щоб рано знову зійшло. А то піде і не повернеться. Що тоді?

- Сонце нікуди не подінеться. Воно прикріплено на вершні прозорої сфери. Як і зірки, і земля. Сфери ці вставлені одна в другу навічно.

Чоловіки з шанобою слухали, нічого не тямлячи. Однак, Іван запитав:

- А де навчають цьому? Я би знати хтів. Дощ падає, жито росте, птах літає. Чому?

- Для цього князь місто звести тут задумав. Щоб усіх вас захистити і дати науку. Без єдності і освіти ми лютому ворогові за здобич будемо..

- Місто нам потрібне, - погодився Мирослав, - без міста, - лихо.

- Лихо - погодився дружинник. Тому-то князь його часто уві сні бачить. Великим і поважним, на перехресті доріг.

Між тим, на галявині, де розташувалася дружина і вже палало веселе багаття, сталося якесь пожвавлення.

- Що там скоїлося? - Оповідач скочив на ноги й нетерпляче скинув очима на посильного, котрий швидко біг до нього.

- Ну?..

- Роз'їзд затримав біженців, - ледь чутно доповів той. Чоловік з п'ятнадцять. З Орди втікали. Додому прямують. У Пасіки.

При цих словах дідо Микула м'яко осів на землю і гірко заплакав.

Усі мовчали. Лише чутливий ліс зашурхотів дощем. Липке повітря гойднулося, закрутилося і почало набирати розмаху, тягнучи із собою перейняту в дощі тривожну свіжість.

- Будемо жити? - посміхнувся вершник.

- Будемо, - відповів Мирослав.

Він постояв, подумав і по якомусь часі додав:

- Будемо, князю.

О.ПЕТРИШИН.

У добру путь!

Одним з перших проявів освітньої реформи є створення нових типів навчальних закладів. На Львівщині діють державні гімназії, ліцеї. Це 5 гімназій, 2 з яких у Львові - гуманітарна чоловіча гімназія і 1-а Львівська природничого спрямування і по одній у містах Дрогобичі, Стрию, Сокалі, 4 ліцеї менеджменту "Львів", фізико-математичний при ЛДУ, Дрогобицький педагогічний і військовий, що підпорядковується Міноборони. Існує 21 школа-інтернат. У 3-х недержавних закладах навчанням охоплено 418 учнів. Це Гімназія Софінської, авторська школа М.Чумарної і греко-католицький ліцей при Єпархії. Є 34 спортивні дитячо-юнацькі школи. Мережа шкіл Львівщини загалом нараховує 1405 закладів, якими охоплено 384 тисячі дітей. Початкових шкіл нині 300, основних - 589, середніх - 483. Дошкільних установ - 729, позашкільних, спрямованих на розвиток творчих здібностей - 74, 13 з яких - новостворені. Склад педагогів - близько 35 тисяч, з них вищу освіту мають 78,3 відсотка, середню спеціальну - 18,3 відсотка, неповну вищу - 3,44 відсотка. Отже, як свідчить статистика, кількість шкіл зростає, і, беручи до уваги таку демографічну особливість як "старіння населення", можна сказати, що залучення дітей до освіти відбувається принаймі вшир. В 1989 році початкових шкіл було 218, а у 1993 р. - 291. У обласному центрі їх немає. У сільській місцевості найбільша кількість таких закладів у Старосамбірському районі - 27, що зумовлено специфікою розселення в гірській місцевості. Формується новий тип - школа-сад, який вирішує проблему утримання дошкільнят в районах з малою кількістю дітей. У 1993 р. у Пустомитівському районі відкрито 2 школи-сади, Радехівському - 6, Сколівському - 1, і є подальша потреба у розростанні мережі таких установ. Основних шкіл у Львові з 1989 по 1993 рік стало менше на дві (з 7 до 5). Загалом по області їх стає менше: з 612 в 1989 р. до 586 - у 1993 р. А кількість середніх шкіл збільшилась відповідно з 446 до 483. Зменшилась мережа інтернатів - з освітою основних шкіл - з 4-х до 2-х, середніх - з 1-го до 9-ти. Щодо відкриття навчальних закладів: у 1989 р. було відкрито 11 початкових шкіл, а в 1993 - 16, усього ж їх кількість зросла на 94 одиниці. Середніх шкіл у 1993 р. відкрито менше (3), ніж у 1989 р. (10), а кількість зросла загалом на 51 одиницю. У 1991 році було відкрито один ліцей і 3 недержавні заклади, у 1992 - 3 гімназії і один ліцей, у 1993 створено ліцей у Дрогобичі. Нині відкрито природничо-технічний ліцей у Мостиському районі.

Якщо створюються і надалі такі школи (через суто територіальні умови), то вимогою часу є компенсаційне охоплення освітою не лише вшир, але й вглиб. На сьогодні ж це питання вирішується на рівні старших класів. Мала академія наук має відділення у Старосамбірському, Дрогобицькому, Стрийському районах, у Бориславі, Червонограді. Відкрито школу мистецтв у Городоцькому районі і Малу Академію мистецтв у с.Підбуж Дрогобицького району.

У перспективних планах сприяння розвиткові творчих здібностей дітей є видання збірок логічних і дидактичних задач, ігор, вправ для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Створюється мережа навчально-наукових комплексів (фізико-математичний ліцей - ЛДУ - інститут фізики конденсованих станів АН - інститут прикладних проблем механіки і математики; Дрогобицький педліцей - педінститут; спеціалізований клас Стрілківської СШ Старосамбірського району - Лісотехнічний університет і т.п.), що поєднують навчання у середніх школах з підготовкою до конкретних вузів. Впроваджується матеріальний стимул - преміювання і надання стипендії переможцям конкурсів, олімпіад тощо. У цьому році було нагороджено 11 учнів.

Творчо ставиться управління освіти Львівщини до навчальних планів. Розроблені відмінні від міністерських програми вивчення історії та літератури України. Історія України вивчається також і в шостому класі, паралельно із світовою. Більшу кількість годин відведено на вивчення української мови у молодших класах (10 порівняно з рекомендованими Міносвіти 8 в першому класі). У викладанні літератури враховано й літературу української діаспори. Львівські автори розробили одну з 3-х існуючих нині програм вивчення літератури. Це відбито у виданих видавництвом "Світ" підручниках для 6, 7, 11-го класів. І якщо першому, для 7-го класу підручнику у 1991 та 1992 роках зазначалось, що він є експериментальним, то видання 1993 року для 6-го класу вже рекомендується Міністерством освіти як пробне, паралельне до нині діючих, а видання 1994 р. для 11 класу рекомендоване міністерством як підручник.

Іноземну мову починають вивчати з 3-4 класу початкової школи, в той час, як міністерським планом її вивчення передбачено з 5-го класу. У національних школах пропонований міністерством інтегрований курс української словесності, на який рекомендовано по 2 години з 2-го класу, на Львівщині розділено на два предмети - мову і літературу, і на них відводиться по 2 години на тиждень для першого класу, по 4 -в наступних. Отже, на Львівщині програмний "державний компонент освіти" сприйнято не на формальному рівні.

Ну, тож у добру путь!

І. МАРЧЕНКО

Чи діятиме триумвірат?

В очі впав перший рядок аркушика, що лежав на столі в кабінеті пана Євгена Підкорчевного: "Президенту України Леоніду Кучмі..."

- Перепрошую, якщо не секрет, з чим ви звертаєтесь до Президента України? - запитую Євгена Михайловича.

- З чим? Із своїм болем. Ось послухайте: "Нас глибоко вражає те, як мало уваги приділяється підростаючому поколінню. Сумне підтвердження цьому знаходимо навіть у тій кризовій ситуації, в якій опинилися театри для дітей та юнацтва. Більшості з них загрожує закриття. Невже наші діти позбудуться ще й своїх театрів?.."

- Але ж наш львівський театр для дітей та юнацтва тримається, так би мовити, на плаву. Що ви, як директор, робите для цього?

- Спитайте щось простіше. Крутимось. Сьогодні всі змушені крутитись. Економимо в усьому - на костюмах, декораціях. Ремонт треба робити - йду до банкірів, на коліна перед ними падаю. Спасибі банку "Галицький" - дуже виручає нас.

- Гроші, кошти, гризоти про хліб насущний... Нині це чуєш на кожному кроці. І, ясна річ, економічні негаразди позначаються на духовності.

- А це як сказати, що на чому позначається. Я вважаю: передусім треба дбати про духовність. Високодуховна людина не затопче колоска, не зробить зла.

Виховання саме такої людини - призначення театру для дітей та юнацтва. Але реалізувати його не так вже й просто.Спробуй достукайся до серця юного глядача, який після вистави залишає по собі порізані крісла, пляшки з-під вина, плювки на підлозі. Це плювки в душу Мельпомени. На жаль, такі "автографи" - не рідкість, не виняток. Як потрапив отой "театрал" на виставу? Мабуть, за компанію з усім класом. Можна, звичайно, обурюватись, важко зітхати, нарікаючи на падіння моралі, на сучасну молодь. Але ж чого нарікати? Це наші діти. Маємо те, що маємо і нікуди від цього не подінемося. Треба намагатись щось змінити у цій ситуації. І театр робить такі спроби.

- Ми прагнемо працювати в трьох напрямках, - говорить головний режисер театру Мирон Луковецький. - У своєму репертуарі враховуємо шкільну програму, щоб образною мовою сценічних засобів допомогти школярам краще зрозуміти літературні твори, які вони вивчають. Ми хочемо, щоб наші діти та юнацтво доторкнулись до світової класики. В театральній афіші - спектаклі за творами Шекспіра, Уальда, Сент-Екзюпері. Цього року частіше будемо звертатись до української класики. Ставимо п'єсу львівських авторів Ярослава Мельничука та Дмитра Герасимчука "Брат Роксолани". Важливим напрямком нашої діяльності є виховна робота. Поновлено посаду педагога-організатора. Добре, якби театральні вистави обговорювались в школі, рецензувались на уроках літератури. Є задум створити дитячий актив театру, який би складався із творчої ради та адміністративної. Подекуди нам легше знаходити спільну мову з юними, ніж дорослими, яким важко позбутися повчального тону, менторства. Можливо, саме через оцей дитячий актив вдасться впливати на тих, хто приходить на виставу з пляшчиною. Є ще одна лінія - скликати в театрі загальні батьківські збори. Адже не в кожній сім'ї шанують сценічне мистецтво. Якби став діяти, співпрацювати триумвірат - театр, школа і сім'я, певен, результати естетичного виховання були б відчутнішими. І взагалі добре, щоб батьки приходили в театр разом з дітьми, щоб виставу переглядали всією сім'єю.

Мрії, добрі побажання, благі наміри... Чи здійсняться вони? Це залежить не тільки від театру. Його творчий колектив, керівництво попри всі нинішні негаразди, роблять все можливе й неможливе, щоб нести юнацтву високе мистецтво. Але мало нести - треба ще й донести. І в цьому мають бути зацікавлені всі - і батьки, і школа, і місцева влада і, врешті-решт - сама держава.

... Після розмови зі мною директор театру Євген Підкорчевний поспішив на вокзал за залізничними квитками. Він оформляє документи на поїздку за кордон. Його, члена Європейської асоціації діячів мистецтва, зараховано в Амстердамський літній університет на курси "Міжнародне співробітництво в галузі мистецтва". Отже, керівник театру набуватиме ще й міжнародного досвіду. Але основні проблеми театру для юних глядачів доведеться все ж таки вирішувати у рідних стінах.

К.

До історії шкільництва у містечку Журавно

Журавно - маленьке містечко в Галичині, що розташоване на правому березі Дністра, де вливаються до нього з гір р.Свіча та потік Крихів. Перша письмова згадка про Журавно як місто, що дійшла до нас, датована 1468 роком.

У 1563 р. місто отримало магдебурзьке право від короля Сигизмунда Августа і на 12 років було звільнене від всіх податків. Журавно подарувало середньовічній Європі філософа, гуманіста і творця польської мови Миколая Рея (1504-1569 рр.). В XVII ст. в журавнівському замку знаходилася одна з багатих колекцій книг європейського масштабу, що загинула під час облоги міста польським королем Яном Собеським.

Самоуправління міста на німецькому праві, а також високий рівень добробуту багатьох родин Журавна у XVIII ст., привело до того, що містечко стало центром торгівлі з Західною Європою. Все це сприняло появі школи для дітей. Зберігся документ про фінансування народної школи у Журавні за 1790 р. В 90-х роках XVIII ст. тут була досить відома в окрузі німецько-єврейська цехова школа. Журавно ж в цей час стало відомим у Європі як виробник унікальних виробів зі скла, мало 9 своїх ремісничих цехів.

Перша половина XIX ст. у Галичині відзначена величезним впливом української греко-католицької церкви на розвиток шкільництва. Так, завдяки митрополитові Михайлові Левицькому, в 1853 р. у Журавні, як і у всій Галичині, була парафіяльна школа.

На початку XX ст. в Журавні є дві окремі чотирикласні школи для хлопців та дівчат. В 1914 р. п'ятикласна школа для хлопців і чотирикласна для дівчат з польською мовою викладання, де навчалося 290 українських дітей, 120 - польських і 62 єврейських.

У 1924 р. - шестикласна чоловіча школа, де навчалось 112 українців, 68 поляків і 70 євреїв; п' ятикласна жіноча школа - 96 українців, 56 - поляків, 97 євреїв. У 1935 р. семикласна польська школа - 234 дітей всіх разом. Семикласна школа (утраквістична) була в Журавні з 1930 р.

Велику роль у справі виховання українців-патріотів в Журавні відіграв о.Григорій Музичка, котрий 17 жовтня 1917 р. одержав від Митрополита Андрія Шептицького священичі свячення і був призначений на катехита шкіл в Журавні, де розпочав цю нелегку справу в листопаді 1917 р. Ця праця о.Г.Музички тривала до 19 березня 1920 р. Слід відзначити, що праця о.Григорія Музички дала Журавну в майбутньому цілий пласт українського свідомого студентства в 30 роки XX ст. Так, відомий адвокат, що працював в Журавні, Роман Шенкірик (1921-1930 рр.) у своїї спогадах писав, що студенти Тенюх, брати Хоптяки і панна Бечеївна разом з Р.Шенкіриком вели у місті підготовчі гімназійні курси. Незважаючи на перешкоди з боку поліції, кожні півроку вони возили до Рогатина до гімназії для складання іспитів 30 хлопців. Такий похід складався з 15 возів, оскільки батьки їхали із своїми дітьми. І, як пише Р.Шенкірик: "Яка ж то радість і яке вдоволення огорнуло нас, усіх українців, коли діти здали іспити до 3-ї кляси гімназії й пішли далі вчитися до Рогатина".

І ще про роль вчителя у вихованні. У роки Першої світової війни у І сотні УСС був журавлянин Степан Підгородецький, батько котрого був директором чоловічої чотирикласної школи в Журавні і єдиним українцем серед місцевих вчителів-поляків. Власне ці українці - учні, а згодом студенти та діячі на ниві української державності, і донесли до нас у своїх спогадах відомості про школу в Журавні та про її роль у становленні громадянина та патріота.

В. ЯГНІЩАК,
історик, науковий консультант.

Шолом тобі, школо!

"Наша мета - віддати єврейським дітям, які живуть в Україні, те, що відібрано від їхніх батьків, що втрачено за останні десятиліття", - сказав в розмові зі мною равін Піхас Геюм.

А що було втрачено - не секрет: мова, національна культура, народні традиції, релігія і, врешті-решт, почуття національної гідності, природнє для кожного народу. А чого лише вартий оцей вислів: "Він непогана людина, хоча й єврей". Красномовно чи не так? Євреї змушені були приховувати свою національність, змінювати імена, прізвища - інкаше важко пробитись, чогось досягти у житті.

Що ж, часи ці, Богу дякувати, відійшли. Хіба що на побутовому рівні, серед обмежених малокультурних людей, коли-не-коли визирне чоло антисеміта. Державна ж політика докорінно змінилась. І ще одне підтвердження тому - відкриття у Львові приватної єврейської школи.

Перші кроки до відродження почали робити національно-культурні товариства. Але це до певної міри самодіяльність, яка тримається на ентузіазмі. А школа є школою. Це вже система. Єврейські школи відкрилися у Києві, Харкові, Дніпропетровську, Вінниці. І ось така можливість з'явилась у Львові.

Що являтиме собою цей навчальний заклад? Його концепція? Програма?

Передусім учні діставатимуть тут обов'язкову середню освіту, будуть опановувати програму звичайної української середньої школи і одержать державний атестат зрілості.

- Тобто, це приватна школа в системі державної освіти, - пояснює директор Борис Львович Миркін. - Крім того, учні вивчатимуть іврит, у старших класах - єврейську філософію, історію та культуру. Школярі зможуть не тільки познайомитись, але й вдихнути національні традиції, звичаї.

Переглядаю навчальний план, затверджений міським відділом народної освіти. Багато часу відводиться на вивчення української мови: по шість годин на тиждень у молодших класах, по п'ять - в старших. Викладатиметься також російська мова та література. Серйозна увага приділятиметься англійській мові.

- Ми не хочемо занадто перевантажувати дітей, - говорить Борис Львович. - Краще досягти ефективності навчання за рахунок якості викладання, індивідуальної роботи з дітьми. Адже класи в нас невеликі - в деяких навіть по п'ять учнів.

Самою концепцією школи передбачено: "створення сприятливих умов для гармонійного розвитку кожного учня, виходячи з можливостей, здібностей, інтересів особи", "створення психологічного клімату, що сприяє співробітництву, співтворчості учня і викладача в процесі навчання".

Погодьтесь, про такі умови мріяло не одне покоління наших педагогів, яким доводилось працювати у переповнених класах. Приваблюють і такі розділи концепції: "впровадження в учбово-духовний процес альтернативних науково-педагогічних ідей та методик навчання, в тому числі тих, що базуються на національних традиціях і розроблені в Ізраїлі та США", "сприяння міжнародним зв'язкам учнів і викладачів з національними школами Ізраїля і США, "забезпечення матеріально-технічною базою з врахуванням найновіших досягнень науки і техніки на основі комп'ютеризації та інформаційної технології навчання".

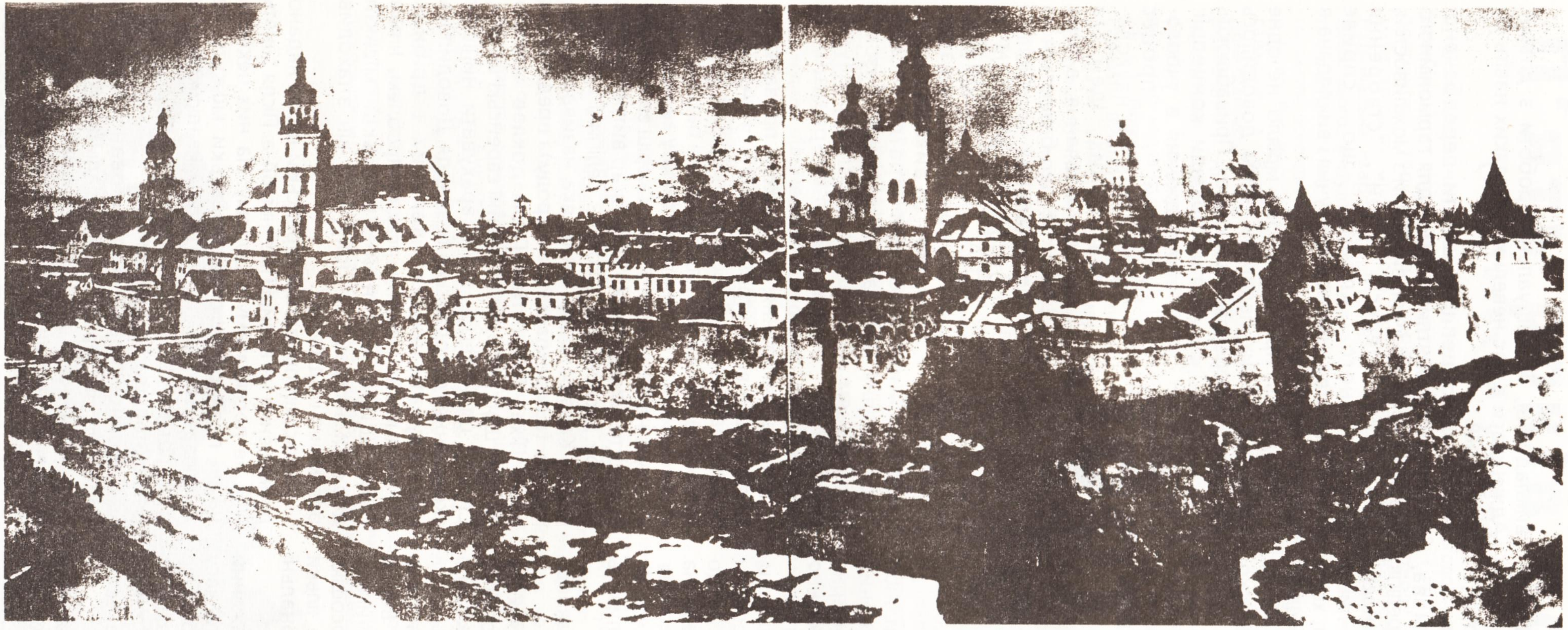
Виникає запитання: якщо школа приватна, то за які кошти вона утримуватиметься? Адже, як бачимо, запланована програма потребує чималої копійчини. Невже все ляже на плечі батьків? При наших злиднях? Питання про оплату за навчання винесуть на батьківські збори. Скоріш за все вона буде суто символічною. Весь тягар витрат беруть на себе засновники школи - релігійні громади США і Канади. Одну з них, яка називається Яд Ісраель (в перекладі Рука Народу) і представляє равін Піхас Геюм. Пан Геюм доклав чимало зусиль, щоб відкрити в Україні єврейські школи. Справа ця нелегка, якщо врахувати нинішнє економічне господарське безладдя. Доводилось розв'язувати чимало великих і дрібних організаційних, господарських проблем. І пан Гаюм щиро вдячний Львівській міській держадміністрації, з боку якої він знаходив розуміння і підтримку.

Львівській приватній єврейській школі надано приміщення на вулиці Пасічній, 64-а. Після занять учні не поспішатимуть додому. На них чекають цікаві позаурочні справи. Батьки можуть не хвилюватися: діти під наглядом кваліфікованих педагогів. Їх забезпечать триразовим безкоштовним харчуванням.

Набрано класи, скоплектовано колектив педагогів, які пройшли спеціальний конкурс. 1 вересня нова школа - звичайна і водночас незвична для нашого буття - відчинить двері.

Шолом тобі, школо!

К. АГАФОНОВА.

Розповідають, що цей макет старого Львова приголомшував. На сорока́ квадратних метрах було зведено середньовічне місто з фортецями, адміністративними будівлями, соборами, площами та скверами. Все, як наяву, як було у сиву давнину.

Ще кажуть, що автора цього дивовижного творіння, котрий повертався якось додому після переговорів з міською владою, було вбито. Грабіжники думали поживитися виручкою (припускали, що відбулася купівля-продаж), але у портфелі знайшли лише зроблені олівцем ескізи стародавніх фресок. Вірогідно, що й тепер цей макет знаходиться у приватних власників у Кракові.

Так кажуть...

Газета "Галицька брама" відкриває дос'є, і хоча у папці під назвою "Пошук" лежить лише ця фотографія, що люб'язно передана палким шанувальником Львова фотомайстром Танасом Андрійовичем Никифоруком, ми сподіваємося взнати більше, і вцьому нам допоможуть краєзнавці, любителі старовини.

"Моє місто-Львів" Конкурс однієї строфи Пишіть!

"Галицька брама" - незалежна газета для всіх львів'ян. Друкується на українській і російській мовах. Розповсюджується вроздріб.

Засновник видавництво "Центр Європи".

Леонід Кулик – дизайн
Борис Мельник – історик, член клубу "Шанувальників м.Львова"
Танас Никифорук – фотограф
Ігор Свешніков – археолог, професор
Сергій Фрухт –видавець
Володимир Ягніщак – історик, науковий консультант

Адреса редакції:

290000, Львів, вул. Костюшка, 18

Тел.:: 72-76-71
Реєстраційне свідоцтво серія ЛВ № 175 від 16 серпня 1994 р.

Друкарня видавництва "Армія України"
Верстка фірми "ІНТЕП"
Зам.: № 391